ואם מך הוא מערכך החייהו מערכך: אבל לא לאשתו ובניו וכו': מ"ט הוא מערכך ולא [א] אשתו ובניו מערכך: רבי [ב] אליעזר אומר אם היה איכר נותן לו צמדו [וכו']: ורבנן הנהו לאו כלי אומנות נינהו אלא נכסים נינהו: היה לו מין אחד [וכו']: פשיטא כי היכי דסגי ליה עד השתא השתא נמי סגי ליה מהו דתימא עד האידנא דהוה ליה לאושולי הוה מושלי ליה השתא דליכא דמשיל ליה לא קמ"ל: המקדיש את נכסיו מעלין לו [ג] תפילין: ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה אתא לקמיה דרב יימר אמר להו סליקו ליה [ד] תפילין מאי קמ"ל מתני' היא המקדיש נכסיו מעלין לו תפיליו מהו דתימא התם הוא דסבר מצוה קא עבידנא אבל לענין זבוני מצוה דגופיה לא זבין איניש קמ"ל: **מתני'** אחד המקדיש נכסיו ואחד המעריך עצמו אין לו [ה] בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבע לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקחן לשמן אע"פ שאמרו עבדים נמכרין בכסותן לשבח שאם תלקח לו כסות בשלשים דינר [ו] משובח מנה וכן פרה אם ממתינין אותה לאיטלים [ז] משובחת היא וכן מרגלית אם מעלין אותה לכרך [ח] משובחת היא [ט] אין להקדש אלא מקומו ושעתו: **גמ'** ונתן את הערכך ביום ההוא שלא ישהה מרגלית לקלים קודש לה' סתם ההקדישות לבדק הבית:

הדרן עלך שום היתומים

אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ולא גואלין אחר היובל פחות משנה אחת [י] אין מחשבין חדשים להקדש אבל הקדש מחשב חדשים: **גמ'** ורמינהו מקדישין בין לפני היובל בין לאחר היובל ובשנת היובל עצמה לא יקדיש ואם הקדיש אינה קדושה רב ושמואל דאמרי תרוייהו [יא] אין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים [יב] וכיון דאין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים [יג] יהא אדם חס על נכסיו ואל יקדיש פחות משתי שנים איתמר המקדיש שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר קדושה ונותן חמשים ושמואל אמר אינה קדושה כל עיקר מתקיף לה רב יוסף בשלמא לענין מכירה דפליג שמואל עליה דרב איכא למימר קל וחומר ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר אלא הכא מי איכא למימר ק"ו והא תנן הגיע יובל ולא נגאלה כהנים נכנסין לתוכה ונותנין דמיה דברי רבי יהודה [יד] שמואל כר"ש סבירא ליה דאמר נכנסין ולא נותנין

ורב

גמ' הוא. דרשינן החייהו דהכי משמע הוא יהיה קיים מערכך: **עד האידנא דהוה ליה.** מעלד יתירה לאשולי הוו מושלי ליה מגירות: **סליקו ליה** [טו] **תפילין.** מלאו לו תפילין מראשו עד שיפלס בדמים: **מצוה קא עבידנא.** דיהיבנא לבדק הבית הילכך אכל נכסיה הוה דעתיה: **מתני' אין לו לא בכסות אשתו.** שאינו שלו: **לשמן.** לשם אשתו ובניו: **סנדלים חדשים.** רבותא קמ"ל [טז] [דלאע"ג] דעדיין לא נעלום הרי הן כחזקתן משעת לקיחה: **אע"פ שאמרו עבדים נמכרים** [יז] **[בכסותן] לשבח.** דכסות יפה שלהן משבחת ומעלה (א) דמיהן כגון גבי נכסי יתומים שאם תילקח לעבד כסות בשלשים דינר [יח] הוא משביח מנה על דמים שהוא שוה עכשיו: (ב) **לאיטלים.** יום השוק: **לכרך.** שדרך סוחרים לבא שם (ג): **אין לו להקדש אלא מקומו.** במרגלית: **ושעתו.** בעבד ופרה שהמעריך עצמו ומך הוא ונידון בהשג יד ולפי מה שיש לו נותן להקדש והיה לו עבד הנישום עכשיו עשרים זוז אין אומרים רואין כאילו לוקחין לו כסות בשלשים זוז והוא משביח מנה ונמכר במאה ועשרים זוז ונמצאו דמי העבד תשעים זוז וכן יתן זה להקדש אלא לפי שעתו שמין אותו וכן פרה וכן מרגלית בכפר אין שמין אותה אלא לפי מקומה: **גמ' שלא ישהה מרגלית לקלים.** לאדם קל ועני שהעריך עצמו ויש לו מרגלית לא ישהנה לו גיזבר לומר העלה אותה לכרך ולפי אותן הדמים תן אלא לפי מה ששוה כאן שמין וזה משהה אותה וימכרנה כמה שירצה ולפי דמים שמשוה יתן שהרי בזמן שהעריכו כאן לא היה לו יותר:

הדרן עלך שום היתומים

אין מקדישין. שדה אחוזה לפני היובל פחות משתי שנים דכתיב במקדיש שדה אחוזה על פי שנים הנותרות (ט) ואין שנים פחות משתים: **ולא גואלין אחר היובל פחות משנה.** מפרש לה בגמרא [ע"ב] רב לטעמיה ושמואל לטעמיה: [יט] **ואין מחשבין כו'.** מפרש בגמרא [כה.]: **אבל הקדש מחשב חדשים.** כלומר ואם ריוח של הקדש הוא שנחשוב אותה יציאת חצי שנה שיצאה כי הא דמפרש לקמן [שם] דאקדשה בפלגא דארבעים ותמני דאי חשבת להאי יציאה הוה ליה פחות משתי שנים לפני היובל ולא מיפרקא בגירוע אלא בחמשין ואי לא חשבת אותן חדשים שיצאו ה"ל שתי שנים לפני היובל וליכא פסידא דהקדש דלא שקיל אלא שני סלעים ושני פונדיונין הכא ודאי מחשבין אותה כיציאה גמורה: **גמ' ורמינהו מקדישין בין לפני היובל.** דמשמע אפילו פחות מב' שנים: **רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין מקדישין לגאול בגירוע פחות מב' שנים.** המקדיש שדה אחוזה בשנה ראשונה של יובל ובא לגאלה נותן בבית כור נ' סלעים כדכתיב זרע חומר שעורים (ויקרא כז) ואם הקדישה עשר שנים או עשרים לאחר היובל מחשבין השנים הנותרות עד היובל הבא ונותן סלע ופונדיון לכל שנה כדכתיב (ויקרא כז) ואם אחר היובל יקדיש שדהו וחשב לו וגו' ונגרע מערכך והיינו גירוע שאינו נותן חמשים סלעים והמקדיש שתי שנים לפני היובל פודה אותה בשני סלעים ושני פונדיונין כדכתיב [שם] על פי השנים הנותרות. וכן עולה החשבון של גאולת שדה אחוזה לכל שנה סלע ופונדיון שהרי אם הקדישה בשנה ראשונה שלאחר היובל היה פודה בחמשים שקל כדכתיב [שם] אם משנת היובל יקדיש שדהו וגו' משנת ולא שנת יובל בכלל אלא בשנה שלאחר היובל קאי קרא וקאמר יתן חמשים לא לתשעה ומ' שנים הבאים עד יובל הבא תשע וארבעים סלעים נמצא סלע יותר על סלע לכל שנה חלקיהו לפונדיונין דבסלע יש מ"ח פונדיונין הרי לכל שנה סלע ופונדיון פחות פונדיון הילכך המקדיש שדהו לאחר היובל שתים או שלש שנים נותן לכל שנה עד היובל סלע ופונדיון. ואף על פי שכשתחשוב סלע ופונדיון למ"ט שנים תמצא חמשים סלע ופונדיון כגון מ"ט סלעים ומ"ט פונדיונין והסלע אינו אלא מ"ח פונדיונין הא פרכינן ליה בבכורות בפרק יש בכור לנחלה (דף נ.) פונדיון זה מה טיבו קולבון לפרוטרוט. וקאמרי רב ושמואל דהמקדיש פחות משתי שנים לפני היובל אין כאן דין גירוע ואם בא לגאלה נותן נ' סלעים דגבי גירוע כתיב (ויקרא כז) על פי השנים הנותרות ונגרע ומיעוט שנים שתים ועלה טובה קמשמע לן מתני' שיהא אדם חס על נכסיו ולא (כ) יפדה פחות משתי שנים שלא יפסיד מ"ח סלעים: **בשלמא לענין.** מוכר שדהו בשנת היובל עצמה פליג שמואל עליה דרב לקמן בפרק המוכר (דף כט:) משום דאיכא למימר ק"ו: **מי איכא למימר ק"ו.** הרי אותן הקדושות כבר אין יוצאין מיד הקדש ביובל בלא פדיון דהא תנן (לקמן דף כה:) הגיע יובל ולא נגאלה כהנים נכנסין לתוכה ונותנין דמיה להקדש בדק הבית: **כר"ש ס"ל.** הילכך איכא למימר ק"ו קדושה כבר יוצאה עכשיו אינה קדושה אינו דין שלא תקדש:

ורב

אין להקדש אלא מקומו ושעתו. וא"ת אם כן למה צריך להמתין שום ההקדש ששים יום והרי בכל הני דהכא אין ממתינין אע"ג דהוי רווחא דהקדש ואין לומר דהכא איירי כשהקדיש כל נכסיו ומשום הכי לא שייך הכרזה זה אינו דהא תניא בתוספתא דפרקין דאפילו לא הקדיש אלא מרגלית לבדה כך הדין דאין ממתינין וי"ל דהכא איירי במטלטלין ואיתא (בהנושא) [בפ' אלמנה ניזונת] (כתובות דף ק:) דאין מכריזין על אלו שמא יגנבו אבל רישא דמתני' דמצריך הכרזה ששים יום איירי בקרקעות:

הדרן עלך שום היתומים

אין מקדישין כו': **רב** ושמואל דאמרי תרוייהו אין מקדישין ליגאל. לפדות פחות משתי סלעים וב' פונדיון (יפים) שהרי אם גאלו הוא או אחר באחד משני היובל בין בכ' בין בל' או באחד מכל שני היובל הוא נגאל לפי השנים הנותרות עד יובל סלע ופונדיון לכל שנה ושנה כגון מ"ט

מסורת הש"ס

א) [ב"ק קב:], ב) כתובות נד. ב"ק קב:, ג) [לעיל יח.], ד) [פי' בכרעטורה פי' הגון], ה) [לקמן כח.], ו) [לקמן כט: נדרים שו.], ז) לקמן כה:, ח) [שם], ט) [ויקרא כו], י) ל"ל יקרים, כ) [בגירוע פחות מב' שנים דיכול לפדות בב' סלעים וב' פונדיון שהרי ל"ק].

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן: ויקרא כז ח

2. וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֵת מִכְסַת הָעֶרְכְּךָ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנָתַן אֶת הָעֶרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיְיָ: ויקרא כז כג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אע"פ וכו' ומעלה את דמיהן וכו': (ב) ד"ה לאיטליז ליום: (ג) ד"ה לכרך וכו' לבוא שם וקונים את המרגליות ביוקר הס"ד:

◆

רבינו גרשום

החייהו מערכך. כלומר תן לו חיותו מערכך: ורבנן. דלא איירי לא בצמד ולא בחמור קסברי הני נכסים נינהו ואין נותנין לו: עד האידנא. דהוה ליה הרבה מעצרין דהוה מצי לאשולי ולמי שהיה משאיל לו מעצר שואל ממנו מגירה כנגדו והיה לו מגירות כל צורכו השתא דאין לו אלא שני מעצרין דליכא לאושולי ליטפי ליה מין המועט או (לאוספי) [לאנוחי] ליה חלה מן המרובה קמ"ל דלא: אין לו. לגזבר ליטול: לא בכסות אשתו ובניו. אע"ג דעדיין לא לבשו: אע"ג דאמור עבדים בכסותן [נמכרין] לשבח. שמשביחין כסותן ונמכרין ביוקר: וכן פרה. נמכרת: לאטלים. לזמן השוק ביוקר: וכן מרגלית [אם מעלין אותה] לכרך משובחת. כל אלו אין מוזין אותן ממקומן להוליכן למקום היוקר אלא כמו שהן שוין במקומו של מקדיש ושל מעריך ובאותה שעה (שמישכנוהו) [שמקדישה] ובכך מחשבין אותן היינו אין לו אלא מקומו ושעתו: ביום ההוא שלא ישהה מרגלית לקלים. כלומר אם העריך את עצמו והוא אדם קל ועני ויש לו מרגלית ואינה שוה בידו ובמקומו אלא שקל מחשבין אותה בשקל ונידון בהשג יד ופטור ואין אומרים ישהוה עד שתמכר ביוקר ולא יהא נידון בהשג יד ת"ל ביום ההוא: סתם הקדש לבדק הבית. מקום שבא כולו לה' לבנין ואין ממנו הנאה לא לכהנים ולא למזבח:

סליק פירקא

אין מקדישין. [שדה בית זרע חומר שעורים]: פחות מב' שנים. לפני היובל כי אם הקדיש משלם חמשים שקלים [כדמפרש בגמרא] דעצה טובה קמ"ל שיהא אדם חס על נכסיו שהמקדיש שדהו שתי שנים לפני היובל ואח"כ גואלה (לפני היובל) לפי השנים שיש מן הגאולה ועד היובל ואותן שנים שהיא ברשות הקדש יגרע להקדש לכל שנה סלע ופונדיון ויתן (הגואל של הקדש) [להקדש] (למוכר) סלע ופונדיון לכל שנה לכור ותהא שלו שכך עולה חשבון נ' שקלים מ"ט [שקלים] למ"ט שני היובל ושנת חמשים (עצמה) אינה נחשבת שהיא עולה לכאן ולכאן והשקל הנשאר מחלקו לפונדיונין ויש בשקל מ"ח פונדיון ומגרע לכל שנה סלע ופונדיון חוץ משנה [אחת] ואע"פ שנחסר לשנה אחת פונדיון כיון שאילו בא למצוא חשבון לחלקו בשוה לכל השנים היה מגיע פחות מפונדיון לשנה ולא רצה לחשוב אלא דבר שלם הילכך קאמר סלע ופונדיון וכל אותן שני היובל שהיתה שלו קודם שהקדישה אין נותן בשביל אותן שנים כלום אבל [illegible] פונדיון ולא יותר אלא משלם חמשים [illegible] אפי' ב' שנים לפיהן ישיב גאולתו של [illegible] כולן: [ולא גואלין אחר היובל. האי א[illegible] לאחר היובל לא יאמר כיון שלא נגמו[illegible] [illegible]

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ג מהל' ערכין הל"ח:
כז ב מיי' פ"ג מהל' ערכין הל"ד:
כח ג ד ה מיי' שם הלכה יט:
ו [מיי' פ"ה מהל' ערכין הלכה י]:
א ו מיי' פ"ד מהל' ערכין הל"ט:
ב ח מיי' שם הל"י:
ג ט מיי' שם הל"ח ועי' בהשגות ובכ"מ ובל"מ:
ד י מיי' שם הל"י:
ה כ מיי' שם פ"ד הל"ט:

◆

מוסף רש"י

החייהו מערכך. גזבר הבא למשכנו כשאין ידו משגת והוא נידון כהשגת יד, דכתיב (ויקרא כז) והעמידו לפני הכהן והעריך אותו הכהן, משייר לו כדי חייו ונוטל השאר ויצא ידי הקדש, ואפילו העשיר לאחר שאמדוהו ונטל מה שבידו (ב"מ קיד:). מצוה קא עבידנא. דיהיבנא להקדש (ב"ק קב:). אחד המקדיש נכסיו כו'. והגזבר בא למשכנו על ערכו הקצוב בפרשה (כתובות נד:). אין לו. לגזבר. לא בכסות אשתו. למשכנו בשביל הערך, וכן לגבי מקדיש לא הוו בכלל נכסים להקדישו (ב"ק קב:). שצבע לשמן. בגדים שצבע לשם אשתו ולשם בניו ואע"פ שלא לבשום עדיין (כתובות נד.). שלא ישהה מרגלית לקלים. עני שהעריך עצמו ובא כהן להעריכו ויש לו מרגלית שוה ל' סלעים, אין אומרים אם משהין אותה עד שיעלוה לכרך שיש שם עשיר והוא יקננה בנ' סלעים הילכך נ' סלעים יש לו ויתן ערך שלם, אין אומרים כן ואין להקדש אלא מקומו ושעתו (לעיל יח.).

הדרן עלך שום היתומים

כהנים נכנסין לתוכה. כהנים של משמר היובל נכנסין לתוכה והיא חלוטה בידם (לקמן כה.).

◆

שיטה מקובצת

א] ולא לאשתו ובניו מערכך. גליון וא"ת לר' יהודה דדריש לעיל מהאי קרא הוא עד שיהא בכסותו מתחילתו ועד סופו מהיכא ידע להך דרשא וי"ל דסבר שקולין הן ויבואו שניהם והשתא ניחא דהוה קשה לן לעיל לרבנן דפליגי עליה דר' יהודה מאי דרשי מהוא ולהך דרשא דרשינן ליה. הרא"ש ז"ל: ב] רבי אלעזר אומר אות י' נמחק: ג] לו תפיליו: ד] ליה תפיליו: ה] לו לא בכסות: ו] דינר משביח הוא מנה תיבת משובח נמחק: ז] לאיטלס משבחת אות ו' נמחק: ח] לכרך משבחת היא אות ו' נמחק: ט] אין להקדש אלא מקומו ושעתו גליון וא"ת מ"ש מהכרזות ששים יום אלמא שממתינין לריוח הקדש וי"ל דאין טעם המתנת הכרזה אולי יתייקר לאחר שהוקדש אלא שימכר בשוויו כמו שהיה שוה בשעת שהוקדשה. הרא"ש ז"ל: י] משנה אחת. גמ' ורמינהו והשאר נמחק מכאן ושייך לקמן כ"ה ע"א (וע"ש באות א'): יא] אין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים פי' דאם הקדישה בשנת מ"ט נותן חמשים כאילו הקדישה בתחילת היובל דגזירת הכתוב הוא דאם יש [שתי] שנים נותרות מגרע ואם אין [שתי] שנים נותרות נותן פדיון שלם ואין לפרש מילתא [דרב ושמואל] דאין גאולה פחותה ממה שמגיע לשתי שנים אף אם הקדישה בשנת מ"ט נותן פדיון המגיע לשתי שנים שני סלעים ושני פונדיונים משום דלישנא דגמרא לא משמע הכי הא דקאמר יהא אדם חס על ממונו ואם לא יפסיד אלא סלע ופונדיון לא שייך בזה לומר חס על נכסיו ועוד דקאמר לקמן בשמעתין מכלל דלפני היובל קדושה ליגאל בגירוע והא רב ושמואל דאמרי [illegible]

א) הך קרא לא כתיב הכא כלל וצ"ל דכתיב וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות עד שנת היובל ונגרע מערכך. ב) גם כאן [illegible] וחשב לו הכהן על פי השנים הנותרות [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones